пов'язані з проведенням розрахунків, суттєво зростають, оскільки учасникам ринку необхідно забезпечувати певні залишки на їх рахунках уже напередодні проведення необхідних платежів, або ж тримати потенційно високі залишки в разі, якщо доведеться забезпечити врегулювання платежів за операціями, про які стає відомо за дуже короткий проміжок часу [5].

Отже, овердрафтний кредит Центрального банку – це ефективний механізм управління ризиками ліквідності в платіжній системі, однак лише за умови оплати за користування кредитними коштами. А відтак, запровадження таких механізмів ефективного управління ризикованістю платіжного процесу, як овердрафтний кредит, в платіжну практику повинно бути сьогодні одним з основних питань політики центральних банків.

Основні теоретичні положення і висновки можуть бути використані у роботі державних органів України, зокрема, Національного банку України в процесі формування національної стратегії розвитку платіжної системи України.

1. Саммерс Брюс Дж. Роль и использование внутредневных резервов. СПб, 2004. – Доклад на заседании Международного координационного комитета.

2. Савченко А.С., Бендерський Ю.Л., СЕП, ДЦП: Можливості співробітництва // Вісник НБУ. 1996. – № 6. – С. 9 – 10.

3. Ющенко В.А., Савченко А.С., Цокол С.Л., Новак І.М., В.П. Страхарчук. Платіжні системи. Навчальний посібник. – К: Либідь. – 1998. – 413 с.

4. Ястремський О.І. Моделювання економічного ризику. – К.: Либидь, 2002. – 176 с.

5. Bruce J. Sammers. The payment systems. Desigm, Management and supervision. International monetary Fund Washngton. D.C., 2004.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2010

УДК 338.48

Любов Малик, *кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту лісових підприємств Національного лісотехнічного університету України, м. Львів*

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ ТА МЕТОДИ ПРОДАЖУ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ

У статті висвітлюється питання проекту в туристичній галузі, а також розвиток туризму в Україні, який впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, що є одним з ефективних напрямків структурної перебудови економіки.

Ключові слова: *демократія, підприємство, інвестиції, прибуток, торгівля.*

В статье освещается вопрос проекта в туристической отрясли, а также развитие туризма в Украине, который влияет на такие секторы экономики, как транспорт, торговля, связь, строительство, сельское хозяйство, которое является одним из эффективных направлений структурной перестройки экономики.

Ключевые слова: *демократия, предприятие, инвестиции, прибыль, торговля.*

In the article lights up question of project in tourist industry, and also development of tourism in Ukraine, which influences on such sectors of economy, as a transport, trade, connection, building, agriculture which is one of effective directions of structural alteration of economy.

Key words: *democracy, enterprise, investments, income, trade.*

Постанова проблеми та аналіз останніх досліджень та публікацій. Інвестиційний проект – це сукупність документів, що характеризують проект від його задуму до досягнення заданих показників ефективності.

Поняття "інвестиційного проекту" інтегрує у собі ознаки інвестиційного і проектного маркетингу. Розглядаючи дане поняття з точки зору інвестиційного маркетингу, констатуємо, що інвестиційний проект виступає одним з послідовних етапів інвестиційного процесу на підприємстві, а отже, і його інвестиційної стратегії. З іншого боку, управління інвестиційними проектами пов'язане зі створенням проектних організаційно-управлінських структур проектно-орієнтованих підприємств, відзначає О.Г. Дерев'янко [5].

© Л. Малик, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

Н.С. Бушуєва стверджує для повного розкриття поняття інвестиційного проекту необхідно з'ясувати інвестиції за різними класифікаційними ознаками [2].

За об'єктами вкладання коштів (майна) розрізняють:

- реальні інвестиції – вкладення коштів (майна) у реальні активи, як матеріальні так і нематеріальні. Іноді у нематеріальні активи, які пов'язані з науково-технічним прогресом, характеризуються як інноваційні. Це найчастіше довгострокові вклади у засоби виробництва і предмети споживання;

- фінансові (портфельні) інвестиції – це вкладення кошті у фінансові (фондові) інструменти.

О.Г. Дерев'янко пропонує доповнити дану класифікацію категорією інвестиції в людський капітал. Під ним розуміється вкладення грошових коштів, пов'язані з поліпшенням якості трудових ресурсів та підвищення ефективності їхнього використання. Їх слід відрізняти від поточних витрат на оплату праці, оскільки передбачається, що ці інвестиції будуть багатократно компенсовані за рахунок зростання майбутніх доходів [5].

За формою власності інвесторів:

- приватні інвестиції здійснюються фізичними особами, а також юридичними особами з приватним капіталом;

- державні – державними та місцевими органами влади, державними підприємствами з бюджетних та позабюджетних фондів.

Джерелом фінансування приватних інвестицій є власні та позикові кошти суб'єктів господарювання. А джерелом фінансування державних інвестицій – податки та інші обов'язкові платежі, акумульовані в бюджеті держави та у позабюджетних фондах.

Цю класифікацію доповнюють і іншими критеріями, а саме за кількістю напрямків інвестування:

- моно інвестування – вкладення коштів в один конкретний проект;

- портфельні інвестиції – у групу проектів (наприклад, формування портфеля цінних паперів різних емітентів). У випадку портфельних інвестицій основним завданням інвестора є формування оптимального інвестиційного портфеля та ефективне управління ними. З позиції проектного маркетингу інвестиційні проекти поділяються на такі види, як показано в роботі [1]:

- взаємовиключні (альтернативні) – це проекти, які здійснюються якщо здійснення інших проектів є неможливим або нецілеспрямованим;

- альтернативні по капіталу – проекти, які здійснюються в тому випадку, коли кожен з них не може бути здійсненим без використання фінансових засобів, необхідних для здійснення інших проектів;

- взаємовпливаючі – проекти, які здійснюються в тому випадку, якщо при їх спільній реалізації виникають допоміжні (системні, синергетичні, емерджентні) позитивні або негативні ефекти, які не виявляються при реалізації кожного з проектів окремо.

Одним з напрямів інвестиційного маркетингу є управління проектами. ***Управління проектами*** – це мистецтво керування і координації людських, матеріальних ресурсів протягом життєвого циклу проекту шляхом застосування системи сучасних методів і техніки управління для досягнення визначених у проекті результатів щодо складу і обсягу робіт, вартості, часу, якості і задоволення його учасників.

Як стверджують О.Д. Вовчак, І.В. Борщук, у міжнародній практиці виділяють чотири стадії розробки та реалізації інвестиційних проектів: передінвестиційну, інвестиційну, експлуатаційну і ліквідаційну [3].

Передінвестиційна стадія включає вивчення і прогноз економічних та соціальних аспектів розвитку регіону, що виконується замовником, інвестором і спеціальними групами. На першій стадії аналізується ідея ініціатора та розробляється концепція проекту.

Розробляється попередній план проекту, основними складовими частинами якого є: план проектно-пошукових робіт, попередній план реалізації проекту в цілому, що дає можливість оцінити його тривалість, структуру і склад учасників, попередній план фінансування проекту та його попередня оцінка. Цей етап виконується інвестором (замовником) із залученням необхідних експертів у сфері управління проектами.

Наступним етапом є вибір і узгодження місця розміщення об'єкта, його екологічне обґрунтування і експертиза. У результаті оформляється акт на землю. Учасниками цього етапу, окрім інвестора (замовника), є органи місцевої адміністрації, державної екологічної експертизи, проектна організація.

Попереднє інвестиційне рішення і завдання на розробку техніко-економічного обґрунтування інвестицій приймається на основі результатів перед проектного обґрунтування і попереднього узгодження щодо місця розміщення об'єкта. Виконавців етапу – інвестор (замовник). Результатом роботи на даному етапі є завдання

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

на розробку техніко-економічного обґрунтування на будівництво. Після проведення дослідження можливостей з альтернативних проектів вибирається найбільш життєздатний. Для оцінки життєздатності проекту порівнюють варіанти проектів з точки зору їхньої вартості, термінів реалізації, і прибутковості за допомогою певного набору показників. Потім для вибраного проекту підбирають методи фінансування і структуру інвестицій, яка забезпечить його максимальну ефективність. Передінвестиційна стадія найчастіше завершується розробкою бізнес-плану.

При оцінці економічної ефективності інвестиційного проекту порівняння різночасових показників, за А.Б. Гончаровим здійснюється шляхом приведення (дисконтування) їх до вартості в початковому періоді [4].

Приведення до базисного моменту часу затрат, результатів і ефектів, що мають місце на t-му кроці реалізації проекту, рекомендується проводити шляхом множення цих показників на коефіцієнт дисконтувань t, який зумовлений для постійної норми дисконту r за формулою:

$$L = \frac{1}{(1+r)}, \text{ де} \qquad (1)$$

t – номер кроку розрахунку (t = 1, 2,…n),

n – горизонт розрахунку.

Чиста теперішня вартість [net present value, NPV].

Чиста теперішня вартість – це сума поточних ефектів за весь розрахунковий період, приведена до початкового кроку, або як перевищення інтегральних результатів над інтегральними затратами.

$$NVP = \sum_{t=0}^{n} (P_t - 3_t)\frac{1}{(1+r)^t}, \text{ де} \qquad (2)$$

Pt – результат, що досягається на t-му кроці розрахунку;

3t – затрати здійснювані на тому ж кроці, тобто сума інвестиційних коштів, спрямованих на реалізацію інвестиційного проекту;

n – горизонт розрахунку, що дорівнює номеру кроку розрахунку, на якому об'єкт ліквідовується;

(Rt – 3t) – ефект, що досягається на t-му кроці;

r – процентна ставка у десятковому дробі.

Індекс дохідності / метод коефіцієнту NPV (Profitability Index, PI).

Індекс доходності (IP) співвідношення теперішньої вартості грошових надходжень за проектом та теперішньої вартості інвестицій:

$$PI = \frac{PVCI}{PVI}, \text{ де} \qquad (3)$$

PVCI – теперішня вартість грошових надходжень по проекту (Present Value of Cash Inflows);

PVI – теперішня вартість інвестицій (Present Value of Investment).

Показники чистого приведеного доходу та індексу дохідності перебувають у прямій залежності. Проте виконуючи порівняльну характеристику кількох інвестиційних проектів, доцільно розраховувати обидва показники з метою глибшого вивчення наявних проектів і добору найкращого. Якщо значення індексу доходності менше 1 або рівне 1, інвестиційний проект буде відхилений у зв'язку з тим, що він не принесе додаткові доходи на засоби інвестування. Проект приймається, коли показник індекс дохідності >1.

Внутрішня норма рентабельності (Internal Rate of Return).

Під нормою рентабельності інвестицій розуміють значення коефіцієнта дисконтування, при якому NPV=0:

IRR = r, при якому NPV = f(r) = 0 (4)

Зміст розрахунку цього коефіцієнта при аналізі інвестицій, які плануються, полягає в тому, що IRR показує максимально припустимий відносний рівень витрат, що можуть бути асоційованими з даним проектом.

Внутрішня ставка рентабельності.

Внутрішня ставка рентабельності (MIRR) – це норма дисконту, при якій дисконтована вартість притоків реальних грошей рівна дисконтованій вартості їх відтоків, тобто дисконтова на вартість надходжень по проекту = дисконтованим інвестиційним витратам (MPV = 0).

Математично це означає, що у формулі розрахунку MPV має бути знайдена норма дисконту:

$$\sum_{t=0}^{N} \frac{CF_{(t)}}{(1+MIRR)} = 0, \text{ де} \qquad (5)$$

CF(t) – річний чистий потік реальних грошей по проекту в роки t=1, 2,…n.

Виходячи з вищенаведеного визначення, внутрішня норма рентабельності є такою нормою дисконту, при якій всі отримані за проектом прибутки повністю капіталізуються (реінвестуються або спрямовуються на погашення зовнішньої заборгованості).

Метод середньої фондовіддачі.

Метод середньої фондовіддачі визначається

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

діленням середнього чистого прибутку, нагромадженого за весь період експлуатації проекту, на середню залишкову вартість основних фондів, придбаних за рахунок інвестованих грошових коштів.

Найбільш важливою частиною стадії інвестування є складання проектно-кошторисної документації. Оскільки саме тоді приймаються найважливіші рішення щодо проекту, проводяться технічні та економічні розрахунки, складаються калькуляції, кошториси, схеми тощо. До інвестиційної стадії вноситься і реалізація проекту, тобто введення в дію його окремих елементів, будівництво, монтаж обладнання, створення виробничої інфраструктури. Це найбільш затратна фаза реалізації інвестиційного проекту. Експлуатаційна стадія включає весь період експлуатації проекту. За цей період проект має окупити вкладені в розробку та реалізацію ресурси.

На стадії ліквідації проекту проводиться його завершення як одноразовий захід, хоча деякі його частини можливо використовувати в наступному проекті.

Варто зазначити, що для різних учасників проекту події життєвого циклу, тобто "початок проекту – кінець проекту", будуть різними. Наприклад, для інвестора початком проекту є вкладення коштів, а вершенням – вилучення об'єкта з експлуатації та припинення отримання прибутку від вкладених коштів [8].

Розробка плану реалізації тур продукту (послуг) охоплює такі головні етапи, як відзначає Лідія Павлівна Дядечко в роботі [6], а саме:

- формування інформаційної бази;
- всебічний аналіз обсягів реалізації за перед плановий період;
- визначення цілей і завдань планування;
- багатоваріантність розрахунків планових завдань;
- оцінка рівня напруженості плану;
- обґрунтування заходів забезпечення виконання плану (управління ходом виконання плану).

Для точнішого обґрунтування планових обсягів реалізації тур продукту (послуг) варто використовувати метод екстраполяції динамічних рядів реалізації. Використання цього методу засноване на тому, що збільшення обсягів реалізації тур послуг носить певною мірою інерційний характер за умови зростання доходів населення і повного задоволення потреб першої необхідності. Це дає можливість прогнозувати майбутнє збільшення реалізації тур продукту, ґрунтуючись на виявлених закономірностях. Така тенденція характеризується як функція-тренд, у якій через певний період виявляється вплив усіх факторів. Ця функція описується формулою:

$$V_{можл} = f(t),$$

де $V_{можл}$ – можливий обсяг реалізації туристичних послуг (тур продукту);

t – період дослідження (планування).

Використання цього методу засноване на виборі кривої, яка найбільш відповідає характерові змін обсягів реалізації в часі. Ведуться розрахунки параметрів рівня кривої і оцінюється точність прогнозу.

Слід відзначити, що наявність тісного зв'язку між купівельними фондами населення і підвищення попиту на тур продукт (послуги) робить можливим використання методу планування, заснованого на еластичності (чутливості) реалізації тур продукту від платоспроможного попиту населення. На практиці використовують п'ять основних етапів планування реалізації тур продуктів. Які включають:

- перший етап – визначається коефіцієнт еластичності реалізації тур продукту даного підприємства від доходів населення;
- другий етап – оцінюються можливості приросту доходів і купівельних фондів населення країни і регіону в плановому періоді.
- третій етап – ураховує можливі темпи приросту доходів населення і коефіцієнта еластичності в плановому періоді;
- четвертий етап – розраховує приріст обсягу реалізації тур продукту і коригується на можливі зміни інших чинників і до таких чинників відносять:
- зміна умов перетинання кордонів;
- рівень свободи пересування по території країни;
- умови обміну валюти.

На останньому етапі розраховується плановий обсяг реалізації тур продукту та окремих послуг за формулою:

$$V_{пл.} = V_{ф} + V_{ф} \bullet I_{р}^{пл.} + V_{іф}$$

де $V_{пл}$, $V_{ф}$ – плановий та фактичний обсяг реалізації відповідно;

$V_{іф}$ – приріст реалізації за рахунок інших чинників.

Відзначимо, що відповідно постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 року №583 – туристична галузь набуває більшого значення для розвитку економіки та соціальної сфери в Україні, стрімко інтегрується у світову туристичну індустрію. Пріоритетний напрям розвитку в'їзного та внутрішнього туризму є важливим чинником підвищення якості життя в Україні, утворення

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

додаткових робочих місць, поповнення валютних запасів держави та підвищення її авторитету на міжнародній арені.

Розвиток туризму в Україні істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку, і є одним з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки.

Нині в Україні налічується понад 4,5 тис. закладів для розміщення туристів і відпочиваючих на 620 тис. місць. У модернізацію старих і будівництво нових закладів вітчизняними та іноземними інвесторами у останні роки вкладено більше 378 млн. гривень. Останнім часом щороку збільшується консолідований обсяг туристичних послуг і цей показник перевищив 3,2 млрд. гривень.

Водночас подальший розвиток туризму гальмується наступними чинниками, які відзначені у державній програмі розвитку туризму на 2002 – 2010 роки [6]:

- відсутністю цілісної системи державного управління туризмом у регіонах;
- підпорядкованістю закладів розміщення туристів, санаторно-курортних, оздоровчих та рекреаційних закладів, які надають туристичні послуги, різними міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади;
- нечітким визначенням у законодавстві належності підприємств готельного господарства до підприємств, які надають туристичні послуги;
- недосконалістю нормативно-правової бази;
- недостатністю методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки суб'єктів підприємництва туристичної галузі з боку держави;
- повільними темпами зростання обсягів інвестицій у розвиток матеріальної бази туризму;
- відсутністю відповідних об'єктів для розвитку туристичної діяльності в сільській місцевості;
- невідповідністю переважної більшості туристичних закладів міжнародним стандартам;
- тенденцією скорочення кількості підприємств готельного господарства;
- незадовільним станом туристичної, сервісної та інформаційної інфраструктури в зонах автомобільних доріг та міжнародних транспортних коридорів;
- незбалансованістю соціальної та економічної ефективності використання рекреаційних ресурсів та необхідністю їх збереження;
- недосконалістю туристичної інфраструктури, неефективністю використання рекреаційних ресурсів та необхідністю їх збереження;
- відсутністю інноваційних проектів та наукових досліджень з питань розвитку перспективних видів туризму;
- недосконалістю статистики з питань туризму;
- недостатньою забезпеченістю туристичної галузі висококваліфікованими спеціалістами;
- недостатністю державної підтримки та комплексного підходу до рекламування національного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринку туристичних послуг;
- недостатністю рівня розвитку інформаційної інфраструктури;
- недосконалістю бази даних стосовно об'єктів туристичної сфери.

Програмою передбачається здійснення комплексу заходів щодо удосконалення системи управління туристичною галуззю, розроблення відповідних нормативно-правових актів, нагромадження на підприємствах туристичної галузі необхідних для здійснення структурних перетворень матеріальних і фінансових ресурсів, зміцнення існуючої матеріальної бази, удосконалення системи статистики у цій галузі, створення умов для реалізації інвестиційних проектів. Крім того, під час виконання Програми проводитиметься робота із залучення коштів іноземних і вітчизняних інвесторів для розвитку туристичної інфраструктури, задоволення потреб галузі у висококваліфікованих кадрах, нарощування обсягів надання туристичних послуг за рахунок розширення в'їзного та внутрішнього туризму, здійснення заходів державної підтримки рекламно-інформаційної діяльності, розроблення інноваційних проектів і проведення наукових досліджень з питань туризму. На сучасному етапі розвиток системи управління туристичною галуззю повинен охоплювати такі питання як удосконалення структури управління, реалізація державної політики у цій галузі шляхом координації центральних і місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів підприємництва. Важливе значення має вдосконалення державної статистики з питань туризму з урахуванням міжнародних стандартів та досвіду інших країн.

Транспортна інфраструктура є однією з основних складових частин функціонування туристичної сфери. Взаємодія транспортної та туристичної галузей допоможе кожній з них у короткі терміни розв'язати більшість питань, пов'язаних з розбудовою туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі транспортних коридорів із залученням вітчизняних та іноземних інвестицій.

Подальший розвиток конкурентоспроможного транспортного обслуговування туристичної галузі

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

є надзвичайно важливим для досягнення наміченого, збільшення обсягів надання туристичних послуг.

Висновок. Туризм, як вид економічної діяльності та важливий соціальний інститут має чітку орієнтацію на використання природних ресурсів та культурної спадщини. Тому важливим його напрямом є ефективне і раціональне використання природних ресурсів та об'єктів культурної спадщини. А також важливим його напрямом є ефективне і раціональне використання природних ресурсів та об'єктів культурної спадщини з одночасним їх збереженням і відновленням, профілактика та мінімізація негативного впливу туристичної діяльності на навколишнє природне середовище. Крім того, необхідно здійснити заходи щодо визначення особливостей рекреаційного потенціалу всіх регіонів з метою створення колоритного національного туристичного продукту.

1. Белый А.П., Лысенко Ю.Г. Модели управления проектами в нестабильной экономической среде// Донецкий национальный университет. – Донецк: – Юго-Восток. – 2003. – 291 с.

2. Бушуєва Н.С. Управління якістю в проектах: Конспект лекцій з рекомендацією до практичних занять// Київський нац.-й університет будівництва і архітектури. – К.: – 2003. – 44 с.

3. Вовчак О.Д., Борщук І.В. Інвестиційне кредитування: Навчально-методичний посібник. Центральна спілка споживчих товариств України. Львівська комерційна академія. – Львів. – 2004. – 283 с.

4. Гончаров А.Б. Інвестування: Навчальний посібник. Харківський державний університет.– Х.: "ІНЖЕК". – 2004. – 239 с.

5. Дерев'янко О.Г. Інвестиційне проектування в системі стратегічного управління. – К.: Компас. – 1998. – 52 с.

6. Державна програма розвитку туризму на 2002 – 2010 роки. Затвердежно постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 року №583.

7. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. Навчальний посібник. –К.: Центр учбової літератури. – 2007. – 224 с.

8. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ. – 2004. – 272 с.

Стаття надійшла до редакції 17.07.2010

Джерела мудрості

"Учениість – солодкий плід гіркого коріння".

Сократ
давньогрецький філософ

"Чого б ти не навчався, ти навчаєшся для себе".

Петроній
римський письменник

"Знання деяких принципів легко компенсує незнання деяких фактів".

Клод Гельвецій
французький філософ-просвітник

"Якщо запастися терпінням і виявити старання, то посіяні насіння знання неодмінно дадуть добрі сходи. Навчання корінь гіркий, так плід солодкий".

Леонардо да Вінчі
італійський художник

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com